

Het lijkt al bijna gewoon: een ‘doorlopende dalende trend’ bij leesvaardigheid, woordenschat, rekenen en wiskunde

4 december 2023

Zullen we eens ophouden met corona overal de schuld van te geven?

Er is wéér een reden voor ontzetting over leerprestaties, op grond van vers aangevoerde informatie. De prestaties bij Nederlands, rekenen en wiskunde in de onderbouw van het voortgezet onderwijs blijven achteruithollen. Dat blijkt uit de NPO-monitor, die het effect rapporteert van de 8,5 miljard euro extra overheidsgeld, ingezet om corona-achterstand weg te werken, en een onderzoek van het Cito.

Het lijkt al bijna gewoon: [‘een doorlopende dalende trend’](#) bij leesvaardigheid, woordenschat, rekenen en wiskunde. Het is niet

alleen een daling vergeleken met 2018-2019, vóór corona, maar ook met 2021-2022, toen alles weer normaal was. In 2022-2023 presteren weer meer leerlingen op het lage leesvaardigheidsniveau 1F en minder leerlingen op 2F of 3F. Niveau 2F is nodig om je in de maatschappij te handhaven; 55 procent van de onderbouwleerlingen vmbo-gt (de vroegere mavo) haalt dat niveau niet, onder leerlingen vmbo-kader en -basis is dat 78 procent. Meer dan driekwart van de vmbo-leerlingen, het meestbezochte schooltype in Nederland, de toekomstige mbo-studenten, leest te slecht om het te redden in het leven! Daar komt dus die 25 procent bijna-analfabetisme van onze 15-jarigen vandaan.

Zorgelijk, zorgelijk, zucht demissionair onderwijsminister Mariëlle Paul maar weer eens. Verschrikkelijk, jammert de Onderwijsinspectie al jaren. Onaanvaardbaar! Meer les in basisvaardigheden, schreven alle partijen plichtmatig in hun verkiezingsprogramma's.

Kinderen leren bij ons over de hele linie steeds minder. De kennis van Nederlandse scholieren over democratie, bijvoorbeeld, blijft achter bij die in andere Europese landen, blijkt uit een internationaal onderzoek (28-11-2023, nos.nl) Daaraan heeft het verplichte vak burgerschap weinig verholpen; misschien moet meer worden ingezet op geschiedenisles. En onze leerlingen scoren een krap zesje voor digitale geletterdheid, volgens de *Monitor basisvaardigheden funderend onderwijs 2023*. Een gotspe: ondanks de vele uren per dag swipen, klikken en scrollen, tijdens en buiten schooltijd, hebben

ze een matige kennis van de mogelijkheden en gevaren van digitale technologie.

Structureel meer geld aan de besturen geven ter verbetering, zoals de Onderwijsraad wil, is heilloos. Dan mag de Rekenkamer straks weer verbaasd constateren, net als bij de verdampende miljarden NPO-subsidie, dat niet te achterhalen is waar het geld is gebleven.

Sinds het begin van deze eeuw gaan kennis en vaardigheden steil achteruit in het Nederlandse onderwijs. Al lang vóór corona. Het was de periode waarin de mode van het zelfsturende of ontdekkend leren onstuitbaar bloeide en door schoolbesturen gretig werd ingevoerd, ook in mbo en hbo. Leerlingen en studenten moesten achter hun laptop hun eigen nieuwsgierigheid volgen en via Google antwoorden op vragen vinden. De leraar werd een coach. Kennis lekte weg. Dat bleek vooral nadelig voor kinderen uit minder kansrijke gezinnen. Maarten Huygen beschrijft deze plaag, en de oorsprong ervan, mooi in zijn boek *Nog wat geleerd vandaag?*, een pleidooi om leerlingen kennis aan te reiken.

Het pleidooi is niet nieuw – Beter Onderwijs Nederland werd in 2006 met dat doel opgericht – maar urgenter dan ooit. Er is, goddank, een vakkundige beweging gaande. In het Red Team Onderwijs zijn leraren en onderzoekers verenigd die tonen hoe je kinderen meer bijbrengt, beter leert lezen en hoe het geleerde wel beklijft: nieuwe kennis gedijt pas na instructie, door herhaling, en op een bedje van eerdere kennis.

Enkele Nederlandse scholen werken met een kennisrijk curriculum, met geweldige resultaten, ook 'achterstandsscholen'. Nu moet de noodzaak van kennisoverdracht doordringen op pabo's en lerarenopleidingen, opdat het zelfsturende reflectie-onderwijs plaatsmaakt voor inhoudelijke vakken. De opleidingen moeten daarop worden afgerekend. Pas dan komt er landelijk iets van de grond.